

56. Aanvulling en verhooging van hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1903.

Ik heb met opzet geen vergelijking gemaakt tusschen deze scholen en strafgevangenissen, omdat ik verwacht had, dat men dan, zooals wij trouwens hier reeds gehoord hebben, zou komen met de wederlegging, dat een dergelijke vergelijking niet mogelijk is. Ik heb met opzet een vergelijking gemaakt met inrichtingen, waarvan de Minister zelf zegt, dat daar ter wille van de stelselmatige behandeling der uiteenlopende bevolking verschillende afdeelingen, bestemd voor bepaalde groepen, noodig zijn. Ik heb daarom mijn keuze gedaan uit krankzinnigengestichten en uit andere inrichtingen, waar, behalve voor de huisvesting der patiënten, nog voor tal van andere doeleinden, als woningen voor geneesheeren, woningen voor verpleegsters, laboratoria enz., gebouwen noodig zijn en die derhalve het best te vergelijken zijn met de hier voorgestelde tuchtscholen.

Het komt mij voor, dat het geen nut kan hebben langer over de cijfers te twisten. Wij zouden deze eerst kunnen beoordeelen en weten waarover wij stemmen, indien voldaan ware aan het verzoek betreffende het overleggen der plannen. Eerst dan wist men wat men met die scholen voor heeft en dan had de Volksvertegenwoordiging niet alleen het recht om gelden te voteeren, maar ook om mede te spreken over de wijze waarop de wet zal worden uitgevoerd.

Op die gronden zal ik tegen dit wetsontwerp stemmen.

De heer **Vening Meinesz**: Mijnheer de Voorzitter! Ik behoor tot degenen die de raming voor den bouw van tuchtscholen enorm hoog achtten. En waar ik nu toch vóór dit wetsontwerp zal stemmen zal ik dat doen bepaaldelijk met het oog op de stellige toezegging van den Minister, dat hij met kalmte den bouw van die scholen zal aanvangen, althans beginnen zal met alleen het op dit oogenblik hoog noodige te stichten en dan na te gaan, welke vereenvoudiging of verbeteringen verder kunnen worden in toepassing gebracht. Ik zou haast zeggen, dat dit ook geheel moet liggen in de lijn van den Minister, die begon met te zeggen, dat wij hier te doen hebben met absoluut nieuwe inrichtingen, waaromtrent wij praktisch nog niets weten. Reeds uit die hoofde lijkt mij een langzamen gang op den weg, dien men wenscht in te slaan, plicht. Ik herhaal, dat, waar ik vóór dit ontwerp zal stemmen, ik dat alleen zal doen vertrouwend op de bepaalde toezegging van den Minister te dezen opzichte.

De heer **Loeff**, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch tegenover den laatsten geachten spreker nogmaals de pertinente verklaring af te leggen, dat ik de door hem gegeven waarschuwing ad notam zal nemen. Verder heb ik alleen nog een woord te spreken tot den geachten afgevaardigde den heer Woltjer. Ik zal — ik heb verzuimd dat straks te zeggen — voor zooveel mij betreft, waken tegen een te ruime of te milde opvatting en zorg dragen — ik heb dat ook in de andere Kamer gezegd — dat de instellingen, die ik wensch op te richten, niet zullen zijn enkel opvoedingsgestichten, maar ook strafinrichtingen. Dat karakter mogen zij niet verliezen.

Verder heb ik volstrekt niet willen ontkennen, dat de geachte afgevaardigde niet het volste recht zou hebben hier nogmaals een vraag te stellen die elders al is gedaan en wil ik er gaarne ten overvloede bijvoegen, dat wat hij aangaf te zijner tijd bij mij een punt van overweging zal uitmaken.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsontwerp wordt in hoofdelijke stemming gebracht en met 30 tegen 6 stemmen aangenomen.

Voor hebben gestemd de heeren Dojes, Scholten, van Welderen Rengers, van der Does de Willebois, Breebaart, Bevers, de Jong, van Asch van Wijck, Bosch van Drakestein, Woltjer, Hovy, Michiels van Kessenich, van den Biesen, Vlieland Hein, Vening Meinesz, Kist, Rahusen, Reekers, van Boneval Faure, van Alphen, Brouwers, Merkelbach, Havelaar, van Zinnicq Bergmann, van Roijen, Welt, 't Hooft, van Velzen, Sickenga en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren Stork, van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Laan, van Nierop, Godin de Beaufort en van Leeuwen.

Afwezig bij deze stemming de heeren Bultman, s' Jacob en van Lier.

De heer van den Biesen: Mijnheer de Voorzitter! Zou ik u de vraag mogen stellen, wanneer naar menschenlijke berekening deze Kamer tot hervatting van haar werkzaamheden zal worden opgeroepen?

De Voorzitter: Ik deel aan de Vergadering mede — en ik zou dit reeds gedaan hebben zonder dat de heer van den Biesen daaromtrent een vraag gesteld heeft — dat het mijn voornemen is deze Kamer bijeen te roepen tegen Maandag 28 December, des namiddags te half twee of twee uren.

De vergadering wordt gesloten.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over de ontwerpen van wet tot:

1°. bekrachtiging van provinciale heffingen in Zuid-holland (72);

2°. wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902 (73);

3°. verhooging van de begrooting van uitgaven der Algemeene Landsdrukkerij, voor het dienstjaar 1902 (74);

4°. bekrachtiging van provinciale belastingen over 1904 (87);

5°. wijziging van het IXde hoofdstuk der Staat begrooting voor het dienstjaar 1902 (28);

6°. naturalisatie van N. D. J. Voss en elf anderen (81).

Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar.

Vastgesteld 3 December 1903.

s' JACOB.
BEVERS.
SICKENGA.
VAN VELZEN.
VAN ROIJEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot verhooging en aanvulling van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1903. (29)

Met genoegen had men in eene der afdeelingen kennis genomen van dat gedeelte der Memorie van Toelichting, waarin de Minister de verklaring van zijn toenmaligen ambtsvoorganger in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 28 November 1882 in herinnering brengt, dat hij vóór alles wenschte te zorgen, dat aan het Noordwestelijk deel der provincie Noordbrabant in geenerlei opzicht nadeel zou worden berokkend en liever zou trachten, dat ook daar wat verbetering uit den toestand moge voortspruiten. Men hoopte, dat het weldra voltooid werk, bij de opening van den Nieuwen Maasmond zal blijken te voldoen aan de goede verwachtingen daarvan gekoesterd en dat geen nadeelige gevolgen, met name voor Westelijk Noordbrabant daarvan zullen worden ondervonden. Mocht dit laatste onverhoopt wel het geval zijn — eene mogelijkheid die niet is uitgesloten, daar men toch gedeeltelijk met onberekende factoren te doen heeft —, dan rekende men dat de Staat moreel

7de VERGADERING. — 4 DECEMBER 1903.

gebonden zou zijn aan zijne hiervoor aangehaalde door den Minister gememoreerde verplichting.

Aldus vastgesteld 3 December 1903.

s'JACOB.
BEVERS.
SICKENGA.
VAN VELZEN.
VAN ROIJEN.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEN over het ontwerp van wet tot wijziging van de Gemeentewet. (7)

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft aanleiding gegeven tot de navolgende beschouwingen en opmerkingen.

Het vond bij onderscheidene leden instemming, dat de Regeering er niet tegen opziet urgente wijzigingen van de Gemeentewet aan de orde te stellen zonder eene algeheele herziening van de wet af te wachten. Deze leden gaven de voorkeur aan partieele herzieningen, al naar mate de omstandigheden die eischen, boven algeheele herziening, waardoor wordt voorkomen dat dringend noodige veranderingen dikwerf noodeloos lang worden uitgesteld of er meer wordt ter hand genomen dan noodig is.

Andere leden die zich overigens met dit gevoelen konden vereenigen, spraken het vertrouwen uit, dat gedeeltelijke herziening der wet ten opzichte van enkele onderdeelen niet zoude leiden tot vertraging van de herziening van andere bepalingen die eveneens urgent zijn.

Naar het oordeel van enkelen, kon echter op den duur eene algeheele herziening niet uitblijven na de drie of vier gedeeltelijke wijzigingen, die deels zijn voorgedragen, deels in het vooruitzicht gesteld. Buiten dit onderhavig ontwerp toch en dat betreffende de gemeentefinanciën en een ander, nog wel niet in uitzicht gesteld maar bepaald noodzakelijk, tot wijziging der bepalingen houdende het politiewezen. Alsdan zoude het zeker zeer wenschelijk zijn, ook het dan nog onveranderd gebleven gedeelte der wet aan eene herziening te onderwerpen.

Verscheidene leden wezen er op, dat door partieele herzieningen als deze en de drie volgende in uitzicht zijnde, zoo licht de economie der Gemeentewet wordt verbroken. In plaats van die eenmaal zoo hoog geroemde wet verkrijgt men langzamerhand eene verzameling van brokstukken zonder voldoende onderling verband, zonder algemeen leidende gedachte. Deze leden verklaarden dan ook slechts noode te zullen medewerken, om de onderwerpelijke wetsvoordracht tot wet te verheffen.

Met het doel van de wetsvoordracht kon men zich wel vereenigen. De toestand ten opzichte van den Burgerlijken Stand zooals die nu is, kan niet blijven bestaan. Hij geeft aanleiding tot onregelmatigheden, die op zichzelf afkeurenswaardig, bovendien enkele malen groote bezwaren doen ontstaan.

Art. 1.

Art. 17 (in verband met art. 19) Gemeentewet. Zooals art. 17 thans luidt, zal de burgemeester niet meer als voorheen eene verklaring moeten afleggen, getuigende dat de tot lid van den raad benoemde „gedurende het laatste aan zijne verkiezing voorafgaande jaar, zijne woonplaats binnen de gemeente gehad heeft”, doch „dat hij op den dag, waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld, ingezetene was”; terwijl volgens de nieuwe lezing van art. 19, 2de lid Gemeentewet bij art. 2, 2de lid van dit wetsontwerp, „onder ingezetenen worden verstaan zij, die gedurende de laatste twaalf maanden hunne woonplaats binnen de gemeente hadden.”

Daar onder maanden nu eens worden verstaan tijdvakken

van 30 dagen dan weder kalendermaanden, wordt het wenschelijk geacht dat alle twijfel, dat met maanden kalendermaanden zijn bedoeld, worde opgeheven. Tevens zal het gewenscht zijn uitdrukkelijk te verklaren, dat met de laatste twaalf maanden niet worden bedoeld de laatste twaalf volle kalendermaanden, maar een tijdvak van één jaar voorafgaande aan den dag, waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld.

Art. 4.

Art. 46. Gemeentewet. Het spraakgebruik en de praktijk maken een bepaald onderscheid tusschen aanbeveling en voordracht. Ter voorkoming van nieuwe onzekerheid werd gevraagd, of *voordracht* in de beperkende beteekenis tegenover *aanbeveling* is gesteld.

Enkele leden meenden dat er alle aanleiding bestaat de bepaling ook bij aanbevelingen te doen gelden.

Art. 7.

Art. 65, Eerste lid. Gemeentewet. De opmerking werd gemaakt, dat de eisch van te moeten zweren naar de godsdienstige gezindheid hier is gehandhaafd, wat niet in overeenstemming geacht werd met den geest der Grondwet, zooals die in 1887 gewijzigd is.

Hiertegen werd aangevoerd, dat hier de Gemeentewet ongewijzigd is gebleven, omdat bij de herziening van dit artikel van bloot formeelen aard, de Minister geene beslissing wenschte uit te lokken omtrent de eedsquaestie en de Grondwet geenszins aan het behoud van den eedswang in den weg staat; de afschaffing van den eedswang betrof, gelijk de Minister HEEMSKERK betoogde, slechts de leden der Staten-Generaal.

Hierop luidde het wederantwoord, dat de Grondwet het beginsel erkend heeft van den facultatieven eed. De wetgever heeft dat beginsel in latere wetten gehuldigd en ook in de Gemeentewet voor de leden van den raad opgenomen. Thans wordt bij dit wetsvoorstel ook voor ambtenaren van den burgerlijken stand de eedswang afgeschaft en is het inconsequent te achten, dat die voor burgemeesters wordt behouden.

Door enkelen werd instemming betuigd met het voornemen der Regeering de eedsquaestie te regelen, zoodat die niet bij ieder wetsontwerp opnieuw een punt van bespreking behoeft uit te maken.

Art. 9.

Art. 79. Gemeentewet. De gelegenheid aan de groote gemeenten gegeven tot uitbreiding van het aantal wethouders werd door sommigen toegejuicht, die hierin een middel zagen om de werkzaamheden van de individueele leden van het dagelijksch bestuur minder zwaar te maken. Anderen daarentegen waren van oordeel, dat hiervan geen verbetering kan worden verwacht. De collegiale verantwoordelijkheid, die volgens de Gemeentewet op het dagelijksch bestuur rust, eischt, dat ieder lid ook op de hoogte is van hetgeen door zijne medeleden wordt verricht. Bovendien werkt een klein college gemakkelijker en vlugger dan een groot, terwijl alleen dan een goede gang van zaken gewaarborgd is, wanneer alle leden van het dagelijksch bestuur zich geheel aan de gemeentebelangen kunnen wijden.

Vermeerdering van het aantal leden van het dagelijksch bestuur zal ten gevolge hebben, dat ieder lid individueel zich met een kleiner gedeelte van de bestuurszaak zal bezighouden en minder tijd aan de gemeentebelangen wijden, waardoor hij minder goed op de hoogte zal zijn van den gang van zaken.

Nog werd het denkbeeld geopperd om, wil men op den duur verzekerd zijn van steeds bekwame personen te kunnen vinden, die zich geheel aan hunne taak als wethouder kunnen wijden, de bevoegdheid toe te kennen ook personen buiten den raad tot wethouder te kiezen.

Art. 15.

Art. 149. Gemeentewet. Terwijl algemeen erkend werd, dat de bestaande voorschriften welke den burgerlijken stand betreffen, dringend wijziging behoeften, betreurden echter onderscheidene leden, dat deze herziening niet was aangevat om de desbetreffende bepalingen uit de gemeentewet te lichten en deze geheele materie afzonderlijk te regelen, hetzij in het Burgerlijk